

Energiplan för Hörby kommun 2024 - 2028

<i>Dokumenttyp</i>	Policydokument
<i>Beslutad av</i>	Kommunfullmäktige
<i>Datum</i>	2024-06-17
<i>Dnr</i>	KS 2023-00170
<i>Dokumentansvarig</i>	Kommunservice Planering och utveckling

Innehåll

Begrepp	3
Inledning.....	4
Varför en energiplan?.....	4
Bakgrund	4
Syfte	5
Arbetsområden	5
Effektiv energianvändning	6
Ökad energiproduktion i kommunen.....	7
Smart och pålitlig energidistribution.....	7
Styrmodell, ansvar och uppföljning	9
Styrmodell för Hörby kommun	9
Ansvar	9
Uppföljning	9
Bilagor.....	9

Begrepp

Effekt	Hur mycket energi som används eller avges i ett visst ögonblick eller den mängd arbete som utförs. Mäts i Watt [W], 1000 W = 1kW
Effekttopp	Effekttoppen är den högst uppmätta förbrukningstimmen under ett dygn.
Energi	Effekten som används eller avges under en viss tid. Mäts vanligast i [kWh] det vill säga hur många tusen watt som används under en timme.
Energibärare	Energi kan transporteras på olika sätt exempelvis som el, olja eller gas. Energibärare handlar om i vilken form som värmen eller energin levereras från energislaget.
Fjärrvärme	Värme som tillförs från en central anläggning och sedan distribueras ut via ett ledningsnät.
Fossila bränslen	Bränslen som består av organiskt material och som tar mycket lång tid (miljontals år) att bilda, exempelvis olja, bensin, naturgas och kol.
Fossilfri energi	Fossilfri energi produceras av förnybara energikällor och från kärnkraft. Det vill säga energin produceras inte av fossila bränslen.
Ledningsinfrastruktur	Tomrör som förbereds för att möjliggöra installation av laddstolpar vid ett senare tillfälle
MFK	Manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK) är ett kontrollerat kortare strömavbrott som tillämpas i nödsituationer, till exempel om elförsörjningen är allvarligt störd och andra åtgärder inte räcker till för att undvika ett längre avbrott och skador på kraftsystemet.
Repowering	Repowering innebär att nya vindkraftverk ersätter gamla vid ett generationsskifte eller att man byter ut komponenter i syfte att öka effekten.
Restvärme	Se spillvärme.
Sankeydiagram	Visar energibalansen, dvs balansen mellan tillförd energi och förbrukad energi i ett givet system.
Spillvärme	Värme som bildas som en biprodukt i industriella och andra processer som måste kylas bort. ”Gratisvärme” eller återvunnen värme.
Styrel	Styrel är ett systematiskt sätt att identifiera och prioritera samhällsviktiga elanvändare som ska kunna tillämpas vid manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK).

Inledning

Våra samhällen blir mer och mer beroende av energi för att fungera. För att klara av energiförsörjningen framöver krävs förståelse för energisystemets komplexitet, långsiktig planering och ett förändrat sätt hur vi använder energi. Kommunen har krav på sig att i sin planering främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel. Även om kommunen inte har ett direkt ansvar för att det ska finnas tillräckligt med el eller kapacitet i elnäten så har kommunen ett ansvar, utifrån sina förutsättningar, att bidra till det kollektiva ansvaret att trygga Sveriges elförsörjning.

Kommunen kan, utifrån sin roll som offentlig aktör påverka produktion, distribution och användning av energi på olika sätt. Bland annat som informatör, fastighetsägare, arbetsgivare eller ägare till energibolag.

Varför en energiplan?

Lagen om kommunal energiplanering grundar sig i 1970-talets oljekris då man såg ett behov av planering för att så långt som möjligt hushålla med energin. Vårt ökade beroende av el bidrar till att planeringen blir mer aktuell igen. För att kunna lokalisera energiproduktion, verksamheter och platser för nyetableringar samt elnätsutbyggnad krävs planering av mark- och vattenanvändning. Energiplanen är därför ett viktigt underlag för den fysiska planeringen. Det är också ett viktigt strategiskt dokument där kommunen beskriver viljeriktningen i sitt eget energiarbete.

Planen kan även bidra till att uppfylla andra kommunala ambitioner, som stärkt konkurrenskraft för lokala verksamhetsutövare, självförsörjning och minskat beroende av globala priser på energi.

Bakgrund

Hörby kommuns tidigare energiplan, Energi- och klimatstrategi för Hörby kommun, gällde under åren 2009–2013 och är således inaktuell. Därför inleddes ett arbete under 2017 med att ta fram en ny energi- och klimatplan för kommunen, ett arbete som inte nådde hela vägen fram till en antagen plan. Under 2023 reviderades uppdraget till att ta fram en energiplan och under året hölls flera workshops för både förtroendevalda och tjänstepersoner. Dessa workshops ligger till stor grund för de arbetsområden, ställningstaganden, riktlinjer och åtgärder som tagits fram till energiplanen. Energiplanens fokus, utifrån det uppdrag antogs under våren 2023, har varit på

Utdrag ur lag (1977:439) om kommunal energiplanering

1 § Kommun skall i sin planering främja hushållningen med energi samt verka för en säker och tillräcklig energitillförsel.

2 § Kommun skall vid sin planering undersöka förutsättningarna att genom samverkan med annan kommun eller betydande intressent på energiområdet såsom processindustri eller kraftföretag gemensamt lösa frågor som har betydelse för hushållningen med energi eller för energitillförseln.

Finnes förutsättning för sådan gemensam lösning föreligga, skall den tagas till vara i planeringen.

3 § I varje kommun skall det finnas en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen. I en sådan plan skall finnas en analys av vilken inverkan den i planen upptagna verksamheten har på miljön, hälsan och hushållningen med mark och vatten och andra resurser.

Planen beslutas av kommunfullmäktige. Lag (1998:836).

den egna organisationens möjligheter och rådighet att minska energianvändningen och öka robustheten.

Planen ska ses som en del i Hörbys arbete att bidra till de nationella klimat- och energimålen samt de nationella miljö kvalitetsmålen. Hur planen förhåller sig till internationella, nationella, regionala och lokala mål och överenskommelser finns kartlagt mer utförligt i bilaga 3.

Avgränsningar

Energiplanen omfattar Hörby kommun som geografiskt område. Kommunkoncernen har dock begränsad rådighet över energisystemet och andra aktörers beslut och handlingar påverkar samhällsutvecklingen i stor grad. Därför ska energiplanen ses som Hörby kommuns förvaltningsorganisations verktyg för det fortsatta energiarbetet och vägledning för medborgare, företag och andra som verkar i kommunen.

Syfte

Syftet med energiplanen är att den ska användas som ett strategiskt verktyg i kommunens arbete för att bidra till effektivare energianvändning i kommunorganisationens verksamheter, en trygg energiförsörjning för både kommunorganisationen och dess medborgare samt vägledning för en effektiv energidistribution.

Mål och arbetsområden

Energisystemet är komplext och alla delar av energisystemet samverkar och påverkar varandra. Höga gaspriser på kontinenten påverkar exempelvis elpriset i Sverige. Trots att det är två olika energibärare och olika distributionssystem får brist i det ena systemet effekter på det andra. I dagens energisystem står eleffekten för den mest påtagliga begränsningen vilket exempelvis driver upp elpriserna i södra Sverige och gör det svårare att bereda plats för nyetableringar av industri och bostäder.

Det finns ett behov av att höja robustheten, inte bara i elsystemet utan i hela energisystemet. Genom att arbeta med åtgärder som stärker resiliensen i energisystemet i stort stärks även robustheten i elförsörjningen. Energiförsörjningen är samhällsviktig och vi behöver arbeta med åtgärder och processer både på kort och lång sikt för att öka robustheten och en ökad beredskap.

Mål

Hörby kommun arbetar mot två målsättningar för att verka för en trygg och robust energiförsörjning:

- Energieffektiviseringen i kommunorganisationen ska öka
- Energitillgången av fossilfri energi ska öka i det geografiska området

Arbetsområden

Om målen ska kunna uppfyllas krävs att alla arbetar tillsammans. Kommunkoncernen arbetar inom följande tre arbetsområden för att verka för att målen uppfylls:

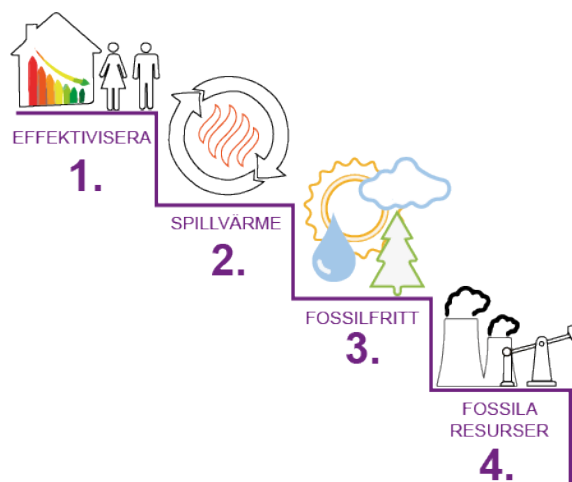
- Effektiv energianvändning
- Ökad energiproduktion
- Smart och pålitlig energidistribution

Effektiv energianvändning

Vårt samhälle blir mer och mer beroende av energi och Energimyndigheten spår ett markant ökat behov av energi i framtiden. För att möjliggöra för vårt ökade behov av energi måste vi säkerställa att vi använder energin så effektivt som möjligt. Energieffektivisering är en grundförutsättning för om vi på samhällsnivå ska klara av den ökade elektrifieringen och på lokal nivå är det avgörande om vi ska lyckas hålla kostnaderna nere.

Hörby kommun arbetar utifrån följande riktlinjer för att energieffektiviseringen i kommunorganisationen ska öka:

- Hörby kommun prioriterar all energianvändning utifrån Energitrappan, det vill säga
 1. Minska energibehovet
 2. Tillvarata restenergi
 3. Använda fossilfri energi
 4. Använda fossila resurser
- Hörby kommun ska undersöka förutsättningar för uppvärmning med fjärrvärme vid planering av nya bostads- och verksamhetsområden.
- Hörby kommun ska verka för en effektiv resurs och energianvändning i kommunen.
- Hörby kommun ska bygga, renovera och förvalta fastigheter som främjar låg energianvändning. I samband med ny-, till- och ombyggnation av kommunala fastigheter ska den ur ett livscykelperspektiv mest energieffektiva tekniken utredas och resultatet av denna utredning ska ligga till grund för beslut.
- Energi- och klimatrådgivare erbjuder fortsatt information och råd om energieffektivisering till privatpersoner, föreningar, samfälligheter och företag.

Figur 1 Beskriver det förhållningssätt som är vägledande för energianvändningen i kommunens förvaltning och bolag

Ökad energiproduktion i kommunen

Den regionala energiproduktionen är låg om man jämför med energiförbrukningen. Det påverkar priser och det påverkar hela regionens konkurrenskraft. Inom arbetsområdet effektiv energianvändning skapar kommunorganisationen grunden för en mer robust energiförsörjning, men energiproduktionen i vår region måste även öka för att skapa förutsättningar för bostadsutveckling och ge näringslivet möjlighet att växa.

Hörby kommun har antagit följande ställningstaganden för att energiproduktionen av fossilfri energi ska öka i det geografiska området:

- Hörby kommun är positiv till etablering av solenergi på mark som är impediment om inte natur- och kulturmiljöer eller landskapsbilden påverkas negativt.
- Hörby kommun ser positivt på repowering av befintlig vindkraft såvida etableringen följer de ställningstaganden som finns om vindkraft i kommunens Översiktsplan. För mer information om hur Hörby kommun förhåller sig till vindkraft hänvisas till gällande Översiktsplan.
- Hörby kommun är positiv till etablering av solenergi på kommunägda takytor.
- Hörby kommun är positiv till att externa aktörer etablerar solceller på av kommunen utpekade tak- eller markytor.

Smart och pålitlig energidistribution

Distribution av energi sker genom olika system, beroende på vilken energibärare det gäller. Energidistributionsfrågor har aktualiserats betydligt på senaste tiden då effektbristen i södra Sverige blev påtaglig med höga elpriser och kapacitetsbrist. Behov av förstärkningar i näten för energidistribution finns främst i elnätet, även om Hörby kommuns energiplan även behandlar frågor av annan typ av distribution i sina ställningstaganden, såsom exempelvis drivmedel.

Vad gäller energidistributionsfrågor har kommunen oftast inte en direkt rådighet, det vill säga, det är inte kommunen som bygger ut tankstationer för drivmedel eller stamnätstationer för elnätet. Men kommunen har genom sin tillståndsgivning och sin planering en stor rådighet att påverka utbyggnaden av distributionsnätet och har därför tagit fram ställningstaganden samt riktlinjer för arbetet.

Den energi som produceras, både på lokal, regional och nationell nivå kräver välutbyggd infrastruktur för att kunna nyttjas optimalt.

Hörby kommun har antagit följande ställningstaganden för utbyggnaden av infrastruktur för energidistribution:

- Hörby kommun ska verka för att det finns olika typer av drivmedel i kommunen.
- Hörby kommun ska verka för trygga, effektiva och hållbara energileveranser av el, värme, kyla och drivmedel i hela kommunen.

- Infrastruktur för energidistribution ska så långt som det är möjligt samförläggas med annan infrastruktur för att minska barriäreffekterna och visa hänsyn till boende, natur och kulturmiljöområden.
- Hörby kommun ska föra en kontinuerlig dialog med nät- och ledningsägare för en effektiv elkraftsplanering/nätutvecklingsplanering med fokus på framtida behov och möjlig kapacitet
- Hörby kommun ska möjliggöra etablering av laddinfrastruktur genom att:
 1. Kommunen erbjuder nyttjanderätt av kommunal mark för ändamålet i första hand.
 2. I andra hand bygga och drifva i kommunal regi.

Krav på laddinfrastruktur i Plan- och Bygglagen:

Sedan 2021 finns krav att laddinfrastruktur för laddning av elfordon ska finnas vid vissa byggnader. Enligt de nya reglerna ska:

- Nya bostadshus med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur till alla parkeringsplatser.
- Övriga nya uppvärmda byggnader (ej bostadshus) med fler än 10 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha ledningsinfrastruktur till 20 procent av parkeringsplatserna och minst en laddningspunkt för elfordon.

Reglerna ska även tillämpas vid så kallad ombyggnad (påtaglig förnyelse) av en byggnad.

Det finns även retroaktiva krav på vissa byggnader:

- Uppvärmda byggnader, som inte är bostadshus, med fler än 20 parkeringsplatser i byggnaden eller på tomten ska ha minst en laddningspunkt för elfordon senast den 1 januari 2025.

Hörby kommun arbetar utifrån följande riktlinjer i arbetet med utbyggnaden av infrastruktur för energidistribution:

- I samband med planläggning och exploatering i anslutning till kraftledningar bör ledningsägarna kontaktas, elektriska och magnetiska fält begränsas, skyddsavstånd respekteras och försiktighetsprincipen tillämpas.
- Vid exploatering och nybyggnation ska kommunen samråda med berörda aktörer om plats för energirelaterad infrastruktur såsom exempelvis var E-området för transformatorstationen ska ha för placering i det tänkta området.
- Hörby kommun ska i egna projekt förbereda för laddinfrastruktur genom att förlägga kanalisation för ändamålet.
- Hörby kommun ska arbeta aktivt för att minska effekttopparna i den egna organisationen.
- I de fall då kommunen för eget bruk uppför laddstolpar för elbilar ska smarta laddare installeras för att jämna ut effektbehovet.

- Energi- och klimatrådgivare erbjuder fortsatt information och råd om laddning av fordon till privatpersoner, föreningar, samfälligheter och företag.

Styrmodell, ansvar och uppföljning

Styrmodell för Hörby kommun

I Hörby kommuns styrmodell anges färdriktningen för hur kommunen ska utvecklas till 2030 och vilka verktyg Hörby kommun använder oss av för att nå dit. Hörby kommuns energiplan förhåller sig till styrmodellen på följande sätt:

- Energiplanen förtydligar den politiska viljeriktningen inom energifrågorna och tydliggör vilka åtgärder kommunorganisationen ska arbeta med för att skapa förutsättningar för att nå visionen.
- Energiplanen ska ses som en konkretisering av viljeriktningen i gällande Översiktsplan avseende energifrågorna.

Ansvar

Eftersom energifrågor berör alla verksamheter i kommunen delas ansvaret för planens genomförande av alla nämnder, avdelningar, sektorer, styrelser och bolag i kommunorganisationen. Dessa har ett gemensamt ansvarar vidta åtgärder och budgetera för att bidra till att uppfylla planens intentioner.

Ledningsgruppen har ett ansvar att vara ambassadörer för energiarbetet och se till att energianvändningen synliggörs i organisationen. Det övergripande ansvaret för att driva det fortsatta strategiska energiarbetet ligger på Planering och Utveckling inom avdelningen Kommunservice.

Uppföljning

Uppföljning av planen sker årsvis, i slutet av första kvartalet. Ansvarig för uppföljningen är Kommunstyrelsen. Planen följs upp genom en sammanställning av energiförbrukningen inom områdena el, värme, drivmedel och tjänsteresor enligt mall i bilaga 4. En sammanställning av uppföljningen presenteras i ett separat ärende i kommunstyrelsen varje vår.

Energiplanen är ett levande styrdokument som ständigt ska vara aktuellt. Kommunstyrelsen ansvarar för att minst en gång per mandatperiod ta ställning till om dokumentet behöver aktualiseras.

Bilagor

Bilaga 1 Handlingsplan med åtgärder för 2024 - 2030

Bilaga 2 Nulägesanalys

Bilaga 3 Lagkrav och koppling till mål och strategier

Bilaga 4 Energi- och klimatrapport för Hörbybostäder AB

Bilaga 5 Konsekvenser av planens genomförande